

ÜSTÜN ZEKÂLILAR, ÜSTÜN YETENEKLİLER VE EĞİTİMLERİ

TANIMLAR:

ZEKÂ NEDİR?

1. Bireyin gerek sorunları çözerken gerek çevreye uyum sağlarken var olan tüm yetenek ve becerilerini kullanması ile ortaya çıkan düzeydir.

2. Üstün zekâlılar, geçerli ve güvenilir zekâ testlerinde sürekli olarak 130 ve daha yukarı zekâ bölümü (ZB) sağlayan; kendi yaşlılarından rastgele seçilmiş bir kümenin %98'inden üstün olanlara verilen addır.

Üstün yetenekliler, zekâ bölümü sürekli olarak 120 ve daha yukarı olup da güzel sanatlar, matematik ve teknik gibi alanlarda yaşlılarından belirgin ölçüde üstün olanlara verilen addır (ÖZSOY 1984: 31).

I. Özel Eğitim Konseyi'nde üstün yetenekliler, genel ve/veya özel yetenekliler açısından yaşlılarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği, konunun uzmanları tarafından belirlenmiş kişilerdir, şeklinde tanımlanmıştır (MEB, 1991).

Marland Raporunda üstün yetenek, aşağıdaki alanlardan birinde ya da bir kaçında yüksek performans ve başarı gösterme şeklinde tanımlanmıştır (ERSOY ve AVCI 2001: 128).

- a. Genel zihinsel yetenek
- b. Özel akademik yetenek
- c. Yaratıcı ya da üretici düşünce yeteneği
- d. Liderlik yeteneği
- e. Görsel ve gösteri sanatlarında yetenek
- f. Psiko-motor yetenek

Üstün yetenekli çocukların ileride önemli roller oynayacak yetişkinler haline getirilebilmesi için önce, onların erkenden bulunması doğru tanı konulması gerekmektedir. Bu çocukların bazıları üstün gelişimleri ve başarıları ile kendilerini daha kolay tanınabilir hale getirmektedir. Fakat, bazılarının yetenekleri çeşitli nedenlerden ötürü gizli kalmaktadır. Gerçekten üstün olan yeteneklerini bir türlü ortaya koyamamışlardır. Her toplumun her kuşağında böyle gizli kalmış, keşfedilmeden eriyip gitmiş pek çok yetenekli birey bulunmaktadır. Sosyal, ekonomik ve kültürel düzeyi düşük ailelerde, azınlık gruplarında, okula gidememiş ya da çok erken ayrılmak zorunda kalmış olanlarda üstün yeteneklerin fark edilmesi daha güç olmaktadır. Hatta okula devam edenler arasında farkına varılmayıp tersine kanılarla damgalanmış, gerçek yetenekleri sonradan ortaya çıkmış olanlar bulunmaktadır. Galton, Churchill, Edison bu gruba verilebilecek en önemli örneklerdendir. Bu bakımdan üstün yeteneklilerin seçimi önemli bir konu olmaktadır (ÖZSOY ve ark. 1989: 144-171).

Yukarıda belirtilenlerle birlikte üstün zekalı çocuğun kesin bir tanılmasının güç olduğu söylenebilir. Ancak onu diğerlerinden ayıran belli başlı özellikleri yakın çevresi (Anne-Baba ve öğretmenleri) tarafından bilirse onların sorunlarına daha sağlıklı çözümler getirilebilir.

ÜSTÜN ZEKALİ ÇOCUKLARIN ÖZELLİKLERİ

Üstün zekalı ve üstün yetenekli çocuklar genellikle parlak çocuklarla karıştırılmaktadır. Bu nedenle bu iki grubun özelliklerinin karşılaştırılması, üstün zekalılar için alınması gereken önlemlerde ana babaların öğretmenleri yönlendirmelerinde yardımcı olacaktır.

Parlak Çocuk

- İlgilidir.
- Sorulara cevap verir.
- Yanıtları bilir.
- Grubun üst dilimindedir.
- Anlamı kavrar.
- Uyanıktır.
- Verilen işi tamamlar.
- İyi fikirleri vardır.
- Okuldan hoşlanır.
- Güçlü belleği vardır.
- Öğrenirken mutlu olur.
- Verilenleri kolaylıkla alır.
- Kolaylıkla öğrenir.
- Belli bir sırayla öğrenmekten hoşlanır.
- Akranlarıyla olmaktan hoşlanır.

*Bilgiyi özümser

Üstün Zekalı Çocuk.

- * Oldukça fazla meraklıdır.
- * Sorunun ayrıntılarını tartışır.
- * Sorular sorar.
- * Grubun çok ötesindedir.

- * Anlam çıkarır.
- * Keskin gözlem yapar.
- * Projeler oluşturur.
- * Alışılmamış tuhaf fikirleri vardır.
- * Öğrenmeden hoşlanır.
- * İsbetli tahminlerde bulunur.
- * Öğrenirken eleştireldir.
- * Verilenleri alırken coşkulu ve gergindir.
- * Verilenleri zaten bilmektedir.
- * Karmaşık ve giriftlik onu coşkulandırır.
- * Büyük yaştakileri ve yetişkinleri seçer.
- * Bilgiyi değiştirip uygular

ÇOKLU ZEKA ALANLARI

1-SÖZEL-DİLSEL ZEKA:

Sözel-dilsel zeka, (Okuma, yazma ve konuşma zekası) Kelimelerle düşünme ve ifade etme, dildeki kompleks anlamları değerlendirme, kelimelerdeki anlamları ve düzeni kavrayabilme, şiir okuma, mizah, hikaye anlatma, gramer bilgisi, mecazi anlatım, benzetme, soyut ve simgesel düşünme, kavram oluşturma ve yazma gibi karmaşık olayları içeren dili üretme ve etkili kullanma becerisidir.

Sözel-dilsel zeka, (Okuma, yazma ve konuşma zekası) Kelimelerle düşünme ve ifade etme, dildeki kompleks anlamları değerlendirme, kelimelerdeki anlamları ve düzeni kavrayabilme, şiir okuma, mizah, hikaye anlatma, gramer bilgisi, mecazi anlatım, benzetme, soyut ve

simgesel düşünme, kavram oluşturma ve yazma gibi karmaşık olayları içeren dili üretme ve etkili kullanma becerisidir.

2-MANTIKSAL-MATEMATİKSEL ZEKA:

Mantıksal-Matematiksel zeka, (sayı, anlama ve mantık zekası) Sayılarla düşünme, hesaplama, sonuç çıkarma, mantıksal ilişkiler kurma, hipotezler üretme, problem çözme, eleştirel düşünme, sayılar, geometrik şekiller gibi soyut sembollerle tanışma, bilginin parçaları arasındaki ilişkiler kurma becerisidir.

3-GÖRSEL-UZAYSAL ZEKA:

Görsel-uzaysal zeka, (Resim, renk ve şekil zekası) Resimler, imgeler, şekiller ve çizgilerle düşünme, üç boyutlu nesnelere algılama ve muhakeme etme becerisidir.

Bu tür zeka, bir insanın bir avcı, bir izci yada bir rehber gibi görsel ve uzaysal dünyayı doğru bir şekilde algılaması veya bir dekoratör, bir mimar yada bir ressam gibi dış dünyadan edindiği izlenimler üzerine değişik şekiller uygulaması kapasitesidir.

4-MÜZİKSEL-RİTMİK ZEKA:

Müziksel-ritmik zeka, (Ses, melodi ve ritim zekası) Sesler, notalar, ritimlerle düşünme, farklı sesleri tanıma ve yeni sesler, ritimler üretme becerisidir. Ritmik ve tonal kavramları tanıma ve kullanma, çevreden gelen seslere ve müzik aletlerine karşı duyarlılık kapasitelerini içerir.

5-BEDENSEL-KİNESTETİK ZEKA

Bedensel-kinestetik zeka,(Beden, hareket ve denge zekası)Hareketlerle, jest ve mimiklerle kendini ifade etme, beyin ve vücut koordinasyonunu etkili bir biçimde kullanabilme becerisidir.

Bu tür zeka, bir kişinin bir aktör, bir atlet yada bir dansçı gibi düşünce ve duygularını anlatmak için vücudunu kullanmadaki ustalığı veya bir

heykeltıraş, bir cerrah yada bir tamirci gibi ellerini kullanma ve elleriyle yeni şeyler üretme kabiliyetleri kastedilir. Diğer bir ifadeyle, bedensel-kinestetik zeka alanı, bir bireyin bir problemi çözmek, bir model inşa etmek veya bir ürün meydana getirmek için bütün vücudunu veya vücudunun belli organlarını (örneğin, ellerini veya parmaklarını) kullanabilmesi kapasitesidir. Bedensel-kinestetik zeka alanı, koordinasyon, denge, güç, esneklik ve hız gibi bazı fiziksel yetenekleri ve bu yeteneklerin hepsinin bir arada işlenmesini sağlayan devinimsel nitelikteki bazı özel becerileri de içermektedir. Bedensel-kinestetik zeka alanı güçlü olan insanlar, en iyi yaparak-yaşayarak, hareket ederek ve ilk elden tecrübe edinerek öğrenirler.

6-SOSYAL ZEKA

Sosyal zeka, (İnsan, ilişki ve uyum zekası) Grup içerisinde işbirlikçi çalışma, sözel ve sözsüz iletişim kurma, insanların duygu, düşünce ve davranışlarını anlama, paylaşma, ifade edebilme, yorumlama ve insanları ikna edebilme becerisidir.

Bu tür zeka, bir insanın bir öğretmen, bir terapist yada bir pazarlamacı gibi çevresindeki insanların duygularını, isteklerini ve ihtiyaçlarını anlam, ayırt etme ve karşılama kapasitesidir. Bu zeka türü ile bir insanın diğer insanlardaki yüz ifadelerine seslere ve mimiklere olan duyarlılığı ve diğer insanlardaki farklı özelliklerin farkına vararak onları en iyi şekilde analiz etme, yorumlama ve değerlendirme kabiliyeti kastedilir.

7-İÇSEL ZEKA

İçsel zeka , (Ben, karakter ve kişilik zekası) İnsanın kendi duygularını, duygusal tepki derecesini, düşünme sürecini tanıma, kendini değerlendirebilme ve kendisiyle ilgili hedefler oluşturabilme becerisidir.

Bu tür zeka, bir kişinin kendisini tanıması ve kendisi hakkında sahip olduğu bu bilgi ve anlayış ile çevresinde uyumlu davranışlar sergilemesi yeteneğidir. Bu zeka türü ile bir kişinin kendisini objektif olarak (yani, kendisini güçlü ve zayıf olduğu yanları ile birlikte) değerlendirmesi, sahip

olduğu duyguların, ihtiyaçların veya amaçların farkında olması, kendisini iyi disipline etmesi ve kendisine güvenmesi gibi yetenekler kastedilir.

8-DOĞACI ZEKA

Doğacı zeka (Doğa, evre ve canlı zekası) Doğadaki tüm canlıları tanıma, araştırma ve canlıların yaratılışları üzerine düşünme becerisidir.

Bu tür zeka, bir kişinin bir biyolog yaklaşımıyla hayvanlar ve bitkiler gibi yaşayan canlıları tanıma, onları belli karakteristik özelliklerine bağlı olarak sınıflandırma ve diğerlerinden ayırt etme kabiliyeti veya bir jeolog yaklaşımıyla dünya doğasının bulutlar, kayalar veya depremler gibi çeşitli karakteristiklerine karşı aşırı ilgili ve duyarlı olması kastedilmektedir.

ÜSTÜN ZEKALILARA VE YETENEKLİLERE SUNULAN EĞİTİM HİZMETLERİ

Türkiye, üstün zekalıların eğitiminde Enderun okulu ve 6660 sayılı yasa ile öncü bir ülke olmasına karşın son kırk yıldır bu konuda gerekli atılımları yerine getirmemiştir. Bunun sonuçlarını, bilim, sanat, buluş alanlarında dünya uygarlığına yaptığımız katkılarda görmekteyiz. Bu nedenle, çocuklarının gelişimindeki ayrıcalığı gözlemleyen aileler, geçtiğimiz on yıl içinde yapmış oldukları baskılarla, kamunun sınırlı da olsa dikkatini üstün zekalıları konusuna zaman zaman çekmeyi başarmışlardır. Ancak gene de yük ailelere kalmaktadır. Zorunlu eğitim içinde bir iki pilot uygulama dışında üstün zekalı ve üstün yetenekli çocuklara yönelik bir tedbir olmadığı için aileler çocuklarını nasıl yönlendireceklerini, yetenekleri doğrutusunda nasıl eğiteceklerini bilememekte ya da olağan çocuklarla üstün zekalı çocukların özelliklerini karıştırmaktadırlar. Bunda haklıdırlar. Çünkü her ana baba çocuğunu üstün zekalı ve yetenekli olarak algılar.

Bu nedenle, üstün zekalı, üstün yetenekli çocukların özelliklerinin ana hatlarıyla tartışılması ve bu çocukların ayırt edici özelliklerini belirlemede ana babalara dikkat etmeleri gereken hususlar üzerinde durularak mevcut eğitim sistemimiz içinde yapabilecekleri konusunda önerilerde bulunulmaya çalışılacaktır.

Üstün zekalı ve yetenekli bireyin tanılanıp değerlendirildikten ve potansiyeli belirlendikten sonra gereksinimlerini en iyi şekilde karşılayacak eğitim programına ve hizmetine verilmelidir. Sağlanacak eğitsel hizmetler ise üç ana başlık altında toplanabilir.

1. Hızlandırma
2. Gruplama
3. Zenginleştirme

1. Hızlandırma: Çeşitli uyarlamalarla bir programın normal sürecinden daha önce tamamlanmasıdır. Okula erken başlama, sınıf atlama, ileride olduğu derslerde sınıf atlama, birkaç sınıf birleştirme, program süresinden daha kısa sürede tamamlama, kurslar alma ve seminerlere katılma gibi pek çok şekilde uygulanabilmektedir. Ebeveynler, öğretmenler ve yöneticiler genellikle üstün yetenekli çocukların hızlandırma programına dahil olabilmesinde yeterli sosyal, duygusal, fiziksel ve motor olgunluktan yoksun olduklarını düşünmektedir. Ayrıca hızlandırma programı çocuğun yaşitlarıyla iletişim kurma gereksinimlerine cevap verememektedir. Öğrenciler, bağımsız çalışma yeteneğinden, yoksun olmaktadır. Bununla beraber hızlandırmanın en avantajlı yanı, çocukların sıkılmasına fırsat vermemesidir. Bu nedenle, çocuklar eğitim programına çok istekli katılmaktadır.

2. Gruplama: Gruplamanın, normal sınıflardaki üstün yetenekli öğrenciler için küme gruplandırmaları, özel bir sınıf gruplandırma, özel bir okulda gruplandırma, kaynak odada gruplandırma ve kaynak merkezlerinde gruplandırma, özel seminerler, özel yan kursları, çeşitli çalışma merkezlerindeki (müzeler, üniversiteler, bilim laboratuvarları ve endüstri gibi) özel çalışmalar şeklinde uygulamaları bulunmaktadır. Bu tip özel

gruplandırılmalar uygun olarak düzenlendiğinde çocukların yeteneklerini geliştirmede belirgin düzeyde başarı sağlandığı, çocukların bu uygulamalarla benlik kavramlarının geliştiği görülmektedir.

3. **Zenginleştirme:** Normal sınıf programında üstün yetenekli öğrencilerin özelliklerine ve gereksinimlerine uygulamalar yapılması esastır. Bunun için normal sınıf içinde farklılaştırılmış öğrenme deneyimlerinin plânlanması gerekmektedir. Yatay ve dikey olmak üzere iki türlü zenginleştirme yapılabilmektedir. Yatay zenginleştirmede etkinlik ve ders türünü artırma söz konusudur. Dikey zenginleştirme ise o konu ile ilgili derinlemesine çalışmalar yapılmaktadır. Zenginleştirme 1930'lardan bu yana üstün yetenekli öğrencilere akranlarıyla bir arada olup sosyalizasyon olanağı sağlaması açısından önemli görülmeyle birlikte diğer eğitsel düzenlemeler ile karşılaştırıldığında üst seviyede bir performansı ortaya çıkarmadığı görülmektedir. Bu yaklaşımın uygulanabilmesi ise öğretimin konu ile ilgili yeterliliğe sahip olmasına bağlıdır (ERSOY ve AVCI: 136-137).

Califonia'nın çeşitli okullarında uygulanan zenginleştirme programlarının genellikle şu esasları içerdiği bulunmuştur (ENÇ 1979: 211-212).

- Zenginleştirme, okuldaki bütün öğretim dalları ile ilgili olarak uygulanabilir.
- Zenginleştirme çalışmaları çok üstün yetenekli öğrencilerin ilgi ve meraklarını uyarabilecek nitelikte olmalı, mekanik, anlamsız tekrarlamalardan kaçınılmalıdır.

- · Seçilecek zenginleştirme konuları, öğrencinin kendi başına inceleme, gözlem ve araştırma etkinliklerine girişebilmesine elverişli olmalıdır.

- · Seminer türü çalışmalar, küme tartışmaları, inceleme ve araştırma niteliğinde olan görevler herhangi bir konu ya da durumun değerlendirilmesi niteliğindeki çalışmalar verilmesi programlanmalıdır.

- · Zenginleştirme programının etkili ve yararlı olabilmesi için “öğretici filmler, atlas, ansiklopedi, yerküre, sözlükler vb.” ders araçlarının el altında bulundurulması gereği de belirtilmektedir.

Zenginleştirmiş Normal Sınıf: Bu program modelinde, üstün yetenekli öğrenciler için yaşıtlarıyla merak ilgi yeteneklerine cevap verecek şekilde hazırlanmış keşfetmeye yönelik aktiviteler, grupla eğitim alıştırmaları, özel olarak plânlanmış gerçek problemlerle ilgili bireysel ve küçük grup araştırmaları yer almaktadır. Sınıf programına, normalde bulunmayan daha zor konular ve farklı materyaller, değişik öğrenme alanları eklenmektedir. Normal sınıf programında yer alan konularla ilgili tekrar içeren monoton ve anlamsız ev ödevlerinden ve sınıf çalışmalarından kaçınılmakta onun yerine ilgi ve merak cezbedecek bireysel öğrenme ihtiyaçlarını karşılayacak çalışmalar sunulmaktadır (ERSOY ve AVCI 2001: 138).

SINIF YÖNETİMİ AÇISINDAN ÜSTÜN ZEKALİ VE YETENEKLİ ÇOCUKLARDA BULUNAN OLUMSUZ NİTELİKLER

Üstün zekalı ve yetenekli çocukların karakteristik özellikleri vurgulanırken belirtildiği gibi bu çocukların büyük bir çoğunluğu yüksek enerjiye sahip kimseler. Bunlar yerlerinde duramaz, sürekli yenilik, hareket isterler. Diğerlerinden çok farklı niteliklere sahiptirler. Bu nedenle

de normal sınıf ortamında çeşitli olumsuzluklara neden olabilirler. Bunlar şu sebeplerden kaynaklanabilir:

- Bu çocukların bilgi, ilgi ve beceri düzeyleri aynı yaştaki ortalama öğrencilerin hayli ötesindedir. Bilgi, ilgi ve becerileri düzeyinde ihtiyaçları karşılanmazsa çabuk sıkılır ve sınıfta huzursuz, yerinde duramayan bir duruma gelirler.

- Bilgi, ilgi ve beceri düzeyleri yüksek olduğundan sınıfları ve yaşlarından umulmayan konularla ilgilenip soru sorabilirler.

- Herhangi bir konu işlenirken yanılgıyı bulmak, eleştiri, itiraz gibi tepkiler vermeleri olağandır.

- Konuşmayı severler. Gerek ders dışında küme tartışmalarında, gerekse ders esnasında sınıfın yönetimini ve konuşma düzenini sağlamak oldukça zordur.

- Bazı durumlarda yaptıkları tepkiler “garip, anormal” görünebilir. Gerçekte bu durum yaşlarının hayli ötesinde bir algılama ve değerlendirme gücünün sonucu olabilir. Einstein’ın altı yaşındayken geçit töreninde gördüğü askerlere bakarak, “Bunlar gibi makine olmak istemiyorum” diye ağlaması gibi.

- İmgesel etkinlikleri güçlüdür. Bunun sonucu olarak imgesel yaşantılarını gerçek yaşantıları ile karşılaştırabilmeleri olağandır. Bu durumda hem gerçeği hayalden ayırabilmeleri hem de imgelerini öncelikle yaratıcı etkinliklerde kullanmaları için gerekli rehberlik yapılmalıdır (ENÇ 1979: 217-218).

Bu çocuklar, genellikle kendilerini yaşlılarıyla aynı seviyede görmezler. Bir kısmı tecrit edilmişlik veya bir köşeye itilmişlik hissine kapılırlar. İçine kapanıklıkları sebebiyle arkadaş sayıları birkaçı geçmeyebilir. Okullardaki dersler onları sıkabilir. Bunlardan bazıları,

yaşıtlarıyla birlikte olabilmek için yeteri kadar başarılı olmak istemeyebilir. Eğer duyguları beslenmezse, toplum dışında kalabilir hatta suça meyilli hale gelebilirler. Yetişkinler bu çocukların özel ihtiyaçlarını farkedip potansiyellerini değerlendirebilmeleri için onlara yardımcı olmalıdırlar. Üstün yetenekli çocuklar, birbirleriyle çok etkili ve verimli bir iletişim kurabilmekte, böylelikle anlaşılmaz olma sıkıntısından bir derece kurtulmaktadır. Dolayısıyla bu çocukların katıldıkları ortak proje ve programların önemi büyüktür. Tecrübesiz anne ve babaların evdeki üstün yetenekli ve hünerli çocuklarıyla ilgilenmesi hiç de kolay olmaz. Özellikle okul öncesi dönemde böyle bir ebeveyn yardıma ve rehberliğe muhtaçtır.

Üstün yetenekli bir çocuğun yetişmesindeki kilit nokta saygıdır; farklılığa saygı, fikirlere saygı, hayallerine saygı. Kabiliyetlerin yeşermesi için özel müfredatlar, yazılımlar ve programlar yanında huzurlu, emin ve sıcak bir aile ve okul ortamı da gereklidir.

Üstün zekalı çocuklar için özel eğitim önlemlerinin alınmamış olması nedeniyle, olağan eğitim ortamları içinde düzenlemelerin yapılması zorunlu hale gelmiştir. Bu düzenlemelerin sınıf öğretmeni tarafından yapılması gerekmektedir. Olağan sınıflarda uygulanabilecek önlemler şöylece belirlenebilir.

- Öğretmen sınıfında yukarıda belirtilen özelliklerde çocuklarla her semtte ve her sosyo ekonomik tabakada karşılaşa bilir. Ancak çok üstün olanlarla tüm öğretmenlik süresince ancak bir kez karşılaşabilir.
- Bu özellikler, öğretmeni paniğe düşürmemelidir. Çünkü, üstün zekalı çocuğun öğretmenin de mutlaka üstün zekalı olması gerekmez. Normal bir öğretmen, çeşitli açılardan üstün zekalı çocuklara kaynaklık ve önderlik yapabilir.
- Sınıftaki üstün zekalıların tümü, sınıf çalışmalarına karşı istekli ve ilgili olmayabilir. Bunun nedeni sınıf etkinliklerinin yeterince uyarıcı

olmamasından olabilir. Bunu gidermek için, proje çalışmaları, ilgi alanlarını çeşitlendirme ve daha üst konularla programı derinlemesine ve dikey zenginleştirme yapması gerekir. Konuların sunumunda ve öğrenilmesinde tekrara dayalı anlatımlardan , ödevlerden rutin iş ve görevlerden kaçınmak gerekir.

- Sınıfta bu öğrencilere daha zor soruların sorulması, yeni fikirler üretmelerine fırsat tanınması gerekir. Bu noktada dikkat edilmesi gereken husus, yanıt vermede diğer çocuklara öncelik verilmesinin üstün zekalı çocukları dersten ve okuldan soğutabileceğini unutmamak gerektiğidir.
- Derslerle ilgili olarak araştırma ağırlıklı ek ev ödevlerinin verilmesi gerekir.
- İlgilendikleri alanlarda proje çalışmaları yapmasına ve sınıf arkadaşlarına sunarak paylaşmasına olanak tanınmalıdır. Uygulaması hemen pratik olmayan ya da hemen olası görülmeyen yaratıcı fikirlerini dinlememek, ertelemek ya da ret etmek çocuğun zihinsel kapasitesini geliştirmesini engeller.
- Çalışmaları, grupları ve sınıf oyunlarını yönetmelerine fırsat tanınmalıdır.
- Sınıf düzeyini temel almaksızın konularda kendi hızlarına göre ilerlemelerine fırsat tanınmalıdır. Bu konuda teftiş yapan denetçilerin de uyarılması ve bilgilendirilmesi gerekmektedir.
- Üstün zekalı çocukların ihtiyaçları karşılanırken çeşitli sorunlar ortaya çıkabilir. En önemli sorun, öğrencilerin zihinsel yeteneklerinin büyük farklılıklar göstermesidir. Sınıflar yükseldikçe, zihinsel yetenekler açısından söz konusu değişkenlikler artar. Tıpkı ayrı hızla yarışan otomobillerin yol uzadıkça aralarındaki mesafenin açılması gibi, zihinsel gelişme hızları biri birinden farklı olan çocukların aralarındaki fark da okulda geçen süre uzadıkça artar.

Üstün zekalı çocukların olağan okul programlarına yerleştirilmesinde özellikle öğretmenlerin seçimi oldukça önemlidir. Bu nedenle çocuklar okula kayıt ettirilmeden önce aşağıda belirtilen özellikleri taşıyan öğretmenleri aramak ve bu öğretmenlerle öğretime başlamak önerilebilir.

Öğretmen Özellikleri;

- Kapsamlı bir meslek tecrübesine ve yapılan hataları kabul edebilme yeteneğine sahip olma.

- Her şeyi bildiğini sanan ve kendisini bütün bilgilerin kaynağı olduğunu iddia eden bir sınıf öğretmeni bu çocuklarla başarısızlığa uğrar.
- Öğretmenin " bilmiyorum" diyebilmesi gerekir.
- Çocuğu uygun kaynaklara yönlendirebilmelidir.
- Geniş bir tecrübeye sahip olması
- Benlik duyguları güçlü, iradeleri yüksek olmalıdır.
- Kendilerine değer verir ve güvenirlir,
- Diğer kişilere ve özellikle öğrencilerine değer verir, önemser ve saygı duyar.
- Ortalama üstü zekaya sahiptirler.
- Esnek, yeni fikirlere açık, entelektüel, edebi, sanat konularına ilgili, bilgisini geliştirmeye hevesli.
- Baskı ve zorlama yerine, yol gösterici, rehber kişilerdir.
- Demokratik, işbirlikçi, yenilikçi, deneyimlerden hoşlanan bireylerdir.
- İmgelem gücünü ve üretkenliği destekleyen, saygı duyan ve espri yapmaktan hoşlanan bireylerdir.

Ana babalar üstün zekalı ya da üstün yetenekli çocuğunuzun özelliklerini en üst düzeyde geliştirebilmeniz için, aşağıda belirtilen tüm önerilerin büyük çoğunluğunu yerine getirmeniz gerekmektedir.

- Çocuğunuzun sorduğu soruları sabırla ve büyük zevkle yanıtlamaya hazır olun.
- Çocuğunuzun sorduğu sorulardan yola çıkarak onu ilgilendiği konuları araştırmaya yönlendirin.
- Zihinsel büyümesi kadar, fiziksel ve toplumsal becerilerini geliştirmesini teşvik edin.
- Çocuğunuzun , zihinsel gelişimleri ne olursa olsun tüm diğer akranları ile geçinmeyi öğrenebilecekleri ortam hazırlayın.
- Çocuğunuzun asla, diğer çocuklarınızla veya akranları ile kıyaslamayın.
- Çocuğunuzun, üstün zekalı olduğu için değil, çocuğunuz olduğu için sevin.

- Çocuğunuz için evde uyması gereken kurallar ve ölçütleri onunla birlikte belirleyin, eşler arasında tutarlılık olmasına özen gösterin.
- Asla evin PATRONU olmasına izin vermeyin, ancak kararları almada katılımını sağlayın ve mutlaka evde sorumluluklar ve görevler almasını sağlayın.
- İlgi, yönelim ve isteklerini belirleyebilmesi için seçenekli ortamlar hazırlayın.
- Başarılarını ne abartın ne de umursamaz ya da olduğundan aşağı biçimde değerlendirin.
- Beklentilerinizi çok aşağı ya da çok yukarıda tutmayın.
- Çocuğun ilgi ve üstünlük gösterdiği dallarda ana babalar yetersiz kaldığı zaman, olanakları el verdiğince özel ders, kurs v.b kolaylıkları sağlamalıdır.